

Virsraksts: Par darba tiesisko attiecību izbeigšanu iestādes likvidācijas gadījumā; par sprieduma, kas nav stājies likumīgā spēkā, nekavējošas izpildes priekšnoteikumiem.

Tēze Nr.1: Tiesas secinājums, ka iestāde ir likvidēta, bet tās tiesības un saistības ir pārņēmusi cita iestāde, neatbilst likvidācijas institūta būtībai un ir radījis būtisku pretrunu, kas novedis pie lietas nepareizas izspriešanas. Likvidētās iestādes pārvaldes uzdevumu nodošana citai/citām iestādei/iestādēm, atbilst Valsts pārvaldes iekārtas likuma 15.pantam un nedod pamatu apšaubīt pašu likvidācijas faktu.

Tēze Nr.2: Nenošķirot likvidācijas un reorganizācijas procedūras, tiesa nepamatoti piemērojsi Darba likuma 117.panta otrās daļas normu, kas situācijā, kad iestāde likvidēta, nav piemērojama. Iestādes kā darba devējas likvidācija ir pamats darba līguma uzteikumam pēc Darba likuma 101.panta pirmās daļas 10.punkta.

Tēze Nr.3: Darba likuma 127.panta pirmajā daļā un Civilprocesa likuma 205.panta pirmajā daļā paredzētās tiesas tiesības noteikt sprieduma nekavējošu izpildi pilnīgi vai tā noteiktā daļā ir izņēmums no Civilprocesa likuma 203.panta piektajā daļā un 204.panta pirmajā daļā noteiktās vispārējās kārtības, kas paredz, ka spriedumu izpilda pēc tā stāšanās likumīgā spēkā.

Spriedumam daļā par tā nekavējošu izpildi jāatbilst Civilprocesa likuma 193.panta piektajai daļai un ir jābūt motivētam.

Tēze Nr.4: No likuma normas jēgas izriet, ka, nosakot sprieduma nekavējošu izpildi, tiesai ir jākonstatē īpaši apstākļi, kas attiecas uz prasītāju, un kuru dēļ nepieciešama un pieļaujama sprieduma nekavējoša izpilde.

Tēze Nr.5: Tā kā tiesa lūgumu par sprieduma nekavējošu izpildi kā tas izriet no Darba likuma 127.panta pirmās daļas un Civilprocesa likuma 205.panta pirmās daļas var vispār noraidīt, vadoties pēc konkrētajiem apstākļiem un darbinieka tiesībām un aizsargājamajām interesēm, tiesai ir tiesības lūgumu apmierināt arī daļā, kā tas tieši noteikts Civilprocesa likuma 205.panta pirmajā daļā, kas nozīmē, ka sprieduma nekavējošu izpildi par vidējās izpeļņas piedziņu sakarā

ar darba piespiedu kavējumu var attiecināt uz noteiktas konkrētas naudas summas piedziņu, kas nepieciešama prasītāja neatliekamāko vajadzību apmierināšanai.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Civillietu departamenta

2011. gada 22.jūnija

SPRIEDUMS

Lietā Nr. SKC –980/2011

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators referents V. Jonikāns

senatore I. Garda

senatore M. Zāģere,

piedaloties prasītāja pārstāvei zvērinātai advokātei D. Ronei un atbildētājas pārstāvei V. U.,

atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu sakarā ar atbildētājas Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2010.gada 29.novembra spriedumu J.D. prasībā pret Latvijas Republikas Aizsardzības ministriju par darba līguma uzteikuma atzīšanu par spēkā neesošu un par atlīdzības par darba piespiedu kavējumu izmaksāšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Saskaņā ar 1999.gada 4.janvārī noslēgto darba līgumu, J.D. no 1999.gada 4.janvāra strādājis par ārstu ekspertu (psihiatru) Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas (turpmāk - Aizsardzības ministrija) Militāra dienesta iesaukšanas centrā (turpmāk – MDIC).

[2] Ar MDIC 2004.gada 26.februāra rīkojumu Nr.64-pn, kas pamatots ar likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonas darbībā” 4.panta otro daļu, ārsta eksperta amatam noteikts valsts amatpersonas statuss.

2004.gada 23.martā J.D. saņēmis darba līguma uzteikumu Nr.1-10/233, jo nav piekritis izmaiņām darba līguma 5.punktā, ar ko viņa amatam noteikts valsts amatpersonas statuss.

[3] J.D. 2004.gada 21.aprīlī cēlis tiesā prasību pret Aizsardzības ministrijas MDIC, vēlāk to papildinot, kurā lūdzis:

- atzīt, ka saskaņā ar Obligātā militārā dienesta likumu un Ministru kabineta 2001.gada 25.septembra noteikumos Nr.411 „Militārā dienesta iesaukšanas centra nolikums” paredzētajām MDIC ārsta funkcijām un to radītajām tiesiskajām sekām, ārsts eksperts neizdod administratīvus aktus un tāpēc nav pamatota prasība par valsts amatpersonas statusa piemērošanu ārstiem ekspertiem;

- atzīt par tiesiski nepamatotu MDIC vadītāja 2004.gada 26.februāra rīkojumu Nr.64-pn;

- atzīt, ka darba attiecības ar prasītāju ir pārtrauktas pretrunā ar Darba likumu un uzlikt pienākumu darba devējam atjaunot prasītāju iepriekšējā darbā;

- piedzīt no darba devēja: atlīdzību par darba piespiedu kavējuma laiku no uzteikuma spēkā stāšanās dienas līdz faktiskai atjaunošanai; atlaišanas pabalstu divu vidējo mēnešalgu apmērā, morālo kompensāciju vienas vidējās mēnešalgas apmērā.

Prasībā norādīts:

[3.1] ārstam ekspertam nevar noteikt valsts amatpersonas statusu, jo darba pienākumus reglamentē „Nolikums par Latvijas Republikas Nacionālo bruņoto spēku militārā dienestā iesaukamo, karavīru un zemessargu medicīnisko pārbaudi miera, ārkārtējā stāvokļa un vispārējās mobilizācijas gadījumos” un darba līgums. Viņam nav jāveic likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonas darbībā” 4.panta otrajā daļā noteiktie pienākumi, jo lēmumu par derīgumu dienestam pieņem amatpersona - medicīnas komisijas priekšsēdētājs. Prasītāja pienākumos ietilpst tikai obligātajā militārajā dienestā iesaucamās personas veselības stāvokļa novērtēšana, tāpēc valsts amatpersonas statusa noteikšana nav nepieciešama.

Starp ārsta amatu un valsts amatpersonas statusu ir pretrunas, to savienošana nav iespējama, jo tad ciestu ekspertējamo pacientu tiesības un tiktu pārkāpts Ārstniecības likuma 38., 41.pants;

[3.2] atteikšanās parakstīt grozījumus darba līgumā nav pamats izbeigt darba tiesiskās attiecības, pamatojoties uz Darba likuma 98.panta pirmo daļu, jo jāņem vērā šā likuma 6., 7., 9.pants par tiesisko stāvokli pasliktinošu noteikumu spēkā neesamību, vienlīdzīgu tiesību ievērošanu un nelabvēlīgu seku radīšanas aizliegumu;

[3.3] prasītājam darba līgums uzteikts, neizmaksājot likumā noteikto atlaišanas pabalstu.

[4] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2004.gada 2.septembra un Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija 2004.gada 3.novembra spriedumu prasība noraidīta.

Augstākās tiesas Senāts 2005.gada 23.februārī, izskatot lietu sakarā ar J.D. kasācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas spriedumu atstājis negrozītu, J.D. kasācijas sūdzību noraidījis.

Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta 2009.gada 6.aprīlī, izskatot J.D. pieteikumu par Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas 2004.gada 3.novembra sprieduma atcelšanu sakarā ar jaunatklātajiem apstākļiem, minēto Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģijas spriedumu atcēlusi un nodevusi lietu jaunai izskatīšanai Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesai.

Par jaunatklātu apstākli tiesa atzinusi spēkā stājušos Administratīvās apgabaltiesas 2008.gada 5.februāra spriedumu attiecībā uz J.D., ar kuru atzīts par prettiesisku Aizsardzības ministrijas 2004.gada 27.maija lēmums Nr. 01/2063 par valsts amatpersonas statusa noteikšanu J.D. kā MDIC Medicīnas daļas ārstam ekspertam.

[5] 2010.gada 3.marta prasības pieteikuma grozījumos prasītājs lūdzis izbeigt darba tiesiskās attiecības ar tiesas sprieduma spēkā stāšanās brīdi, piedzīt no Aizsardzības ministrijas vidējo izpeļņu par visu darba piespiedu kavējuma laiku Ls 16157,7, noteikt, ka spriedums par vidējās izpeļņas piedziņu par visu darba piespiedu kavējuma laiku izpildāms nekavējoties un piedzīt no Aizsardzības ministrijas izdevumus par advokāta palīdzību Ls 491,60.

[6] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2010.gada 12.marta spriedumu J.D. prasība apmierināta. Tiesa:

- atzinusi par spēkā neesošu Aizsardzības ministrijas MDIC 2004.gada 23.marta darba devēja uzteikumu;

- atzinusi par prettiesisku J.D. atlaišanu no darba Aizsardzības ministrijas MDIC;

- ar 2010.gada 12.martu izbeigusi starp J.D. un Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas MDIC 1999.gada 4.janvārī noslēgto darba līgumu;

- no Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijas par labu J.D. piedzinusi vidējo izpeļņu par visu darba piespiedu kavējuma laiku Ls 16 157,70 un izdevumus par advokāta palīdzību Ls 30;

- no Aizsardzības ministrijas valsts labā piedzinusi tiesas izdevumus Ls 428,52;

- noteikusi, ka tiesas spriedums daļā par vidējās izpeļņas piedziņu izpildāms nekavējoties.

[7] Izskatot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar atbildētājas apelācijas sūdzību, kurā spriedums pārsūdzēts daļā par darba tiesisko attiecību izbeigšanas brīdi, vidējās izpeļņas apmēru un lūgts atzīt, ka darba tiesiskās attiecības ar prasītāju izbeigtas 2006.gada 31.decembrī, un izmaksājamās vidējās izpeļņas summa ir Ls 7 412,62, kā arī prasītāja pretapelācijas sūdzību par spriedumu daļā par izdevumu piedziņu advokāta palīdzības samaksai, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija ar 2010.gada 29.novembra spriedumu prasību apmierinājusi.

Tiesa:

- izbeigusi starp J.D. un Aizsardzības ministrijas MDIC 1999.gada 4.janvārī noslēgto darba līgumu ar 2010.gada 29.novembri;

- atzinusi J.D. tiesības saņemt vidējo izpeļņu par visu darba piespiedu kavējuma laiku no 2004.gada 23.aprīļa līdz 2010.gada 29.novembrim Ls 18 148,74;

- piedzinusi no Aizsardzības ministrijas par labu J.D. neizmaksāto vidējo izpeļņu par darba piespiedu kavējuma laiku no 2010.gada 13.marta (pēc pirmās instances tiesas sprieduma) līdz 2010.gada 29.novembrim Ls 1991,04 un izdevumus par advokāta palīdzību Ls 757,03;

- piedzinusi no Aizsardzības ministrijas valsts labā tiesas izdevumus - valsts nodevu Ls 341,78, un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus par tiesas pavēstu un dokumentu piegādāšanu Ls 2,18.

Tiesa spriedumu pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Pirmās instances tiesas spriedums daļā, ar kuru Aizsardzības ministrijas MDIC 2004.gada 23.marta darba līguma uzteikums atzīts par spēkā neesošu, J.D. atļaišana no darba Aizsardzības ministrijas MDIC atzīta par prettiesisku, ir stājies likumīgā spēkā.

Atbilstoši atbildētājas apelācijas sūdzībai, pastāv strīds par to, no kura brīža izbeidzamas darba tiesiskās attiecības ar prasītāju. No minētā izriet, ka likumīgā spēkā stājies arī pirmās

instances tiesas spriedums daļā par vidējās izpeļņas piedziņu par darba piespiedu kavējuma laiku līdz 2007.gada 1.janvārim Ls 7 412,62 un par tiesas izdevumu piedziņu no atbildētāja par advokāta palīdzību Ls 30.

[7.2] Lietā nav strīda par faktu, ka Aizsardzības ministrijas MDIC vairs nepastāv. Saskaņā ar 2006.gada 21.novembra Aizsardzības ministrijas MDIC rīkojumu Nr.74 „Par Militārā dienesta iesaukšanas centra likvidāciju” un 2006.gada 11.decembra Ministru kabineta rīkojumu Nr.951 „Par Militārā dienesta iesaukšanas centra likvidāciju”, MDIC likvidēts ar 2007.gada 1.janvāri, tā tiesību un saistību pārņēmēji ir Nacionālie bruņotie spēki (turpmāk – NBS) un Aizsardzības ministrija, par ko lietā strīda nav.

Tāpat nav strīda par faktu, ka izskatāmajā lietā tieši Aizsardzības ministrija ir MDIC tiesību un saistību pārņēmēja, jo J.D. prasījums pamatots ar MDIC 2004.gada 26.februāra rīkojuma Nr.64-pn tiesiskuma apstrīdēšanu, kas ir administratīvs akts, un atbildība par tā izdošanu ar likumu noteikta Aizsardzības ministrijai kā augstākstāvošai iestādei. Tādējādi prasītāja atlaišana no MDIC ir tiešā cēloniskā sakarā ar šo rīkojumu, un atbildība par atlaišanas tiesiskumu piekrīt Aizsardzības ministrijai.

[7.3] Ar 2006.gada 21.novembra Aizsardzības ministrijas MDIC rīkojumu Nr.74 „Par Militārā dienesta iesaukšanas centra likvidāciju” apstiprināts MDIC štata saraksts ar 2007.gada 1.janvāri, kurā ir 19 štata vienības. Pamatots ir atbildētāja apelācijas sūdzībā norādītais, ka MDIC štata sarakstā 2007.gadam nav ārstu ekspertu vai amatpersonu, kurām sakarā ar ieņemamo amatu būtu nepieciešama medicīniskā izglītība. Taču šis arguments pats par sevi nedod pamatu uzskatīt, ka pušu darba tiesiskās attiecības būtu izbeigušās 2006.gada 31.decembrī.

[7.4] Latvijas Republikas Ministru kabineta 2006.gada 11.decembra rīkojuma Nr.951 „Par Militārā dienesta iesaukšanas centra likvidāciju” 2.1.punktā noteikts, ka profesionālā militārā dienesta kandidātu, rezerves karavīru un rezervistu vispārējās piemērotības militārajam dienestam pārbaudi, rezerves karavīru iesaukšanu uz kārtējām vai pārbaudes militārajām mācībām un rezerves karavīru un rezervistu uzskaitē ar 2007.gada 1.janvāri tiek nodota NBS.

Šai normai atbilstošs ir J.D. iebildums, ka sakarā ar obligātā militārā dienesta atcelšanu un pāreju uz profesionālo dienestu, ar MDIC likvidēšanu neizzuda ārsta eksperta funkcija, to pārņēma NBS medicīnas centrs. Šāds viedoklis atbilst arī atbildētāja iesniegtajam Aizsardzības ministrijas Personāla attīstības departamenta personāla nodaļas 2010.gada 7.aprīļa skaidrojumam, ka likvidētā MDIC atbrīvotajiem ārstiem bija iespēja piedalīties konkursā uz

Militārā medicīnas centrā esošajām vakancēm. Taču prasītāja darba tiesību aizskārums tieši ietekmēja arī viņa tiesības konkursa kārtībā pretendēt uz Militārā medicīnas centra esošajām vakancēm, jo J.D. bija dibināts iemesls uzskatīt, ka starp pusēm pastāvošais tiesvedības process varētu būtiski ietekmēt konkursa iznākumu. Turklāt, grūti iebilst prasītāja viedoklim, ka, ja nebūtu notikusi viņa prettiesiska atļaišana no darba, iespējams, viņš tiktu pārcelts amatā bez konkursa.

[7.5] Prasītāja tiesības saņemt vidējo izpeļņu par visu darba piespiedu kavējuma laiku nosaka Darba likuma 126.panta pirmā daļa.

J.D. darba kavējumam ir piespiedu raksturs, un tāpēc prasītājam ir atzīstamas tiesības saņemt vidējo izpeļņu par visu darba piespiedu kavējuma laiku no 2004.gada 23.aprīļa līdz 2010.gada 29.novembrim.

Lietā nav strīda par faktu, ka pirmās instances tiesas spriedums daļā par vidējās izpeļņas Ls 16 157,70 piedziņu ir izpildīts, tāpēc ar tiesas spriedumu atzīstamas prasītāja tiesības saņemt šo atlīdzību, papildus piedzenot vidējo izpeļņu par darba piespiedu kavējuma laiku no 2010.gada 13.marta līdz 2010.gada 29.novembrim Ls 1 991,04.

[7.6] No lietas materiāliem ir redzams, ka J.D. ir bijuši izdevumi zvērināta advokāta palīdzības samaksai, kuru atlīdzināšanas pienākumu nosaka Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punkts un kurus J.D. pamatoti lūdzis piedzīt, jo to esamību pierāda lietā iesniegtie maksājumu dokumenti - Ls 100 samaksāti zvērinātam advokātam Kārlim Švānam 2004.gada 12.oktobrī, Ls 30 zvērinātam advokātam Kārlim Švānam samaksāti 2005.gada 15.februārī. Neskatoties uz rakstveida pierādījumu esamību, pirmās instances tiesa no atbildētājas piedzinusi tikai Ls 30.

Apelācijas tiesvedības laikā, izpildot 2008.gada 16.oktobrī ar zvērinātu advokāti Danu Roni noslēgto vienošanos, J.D. par advokātes palīdzību 2010.gada 16.martā samaksājis Ls 411, 2010.gada 8.jūnijā samaksājis Ls125,03 un 2010.gada 18.oktobrī samaksājis Ls 121. Tādējādi kopējā prasītājam neatlīdzināto ar lietas vešanu saistīto izdevumu summa veido Ls 757,03, kas piedzenami no atbildētājas.

[8] Kasācijas sūdzībā Aizsardzības ministrija lūgusi atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai, pamatojoties uz šādiem argumentiem:

[8.1] tiesa nepareizi iztulkojusi Ministru kabineta 2006.gada 11.decembra rīkojumu Nr. 951 „Par Militārā dienesta iesaukšanas centra likvidāciju”, secinot, ka pēc MDIC likvidācijas 2007.gada 1.janvārī Aizsardzības ministrija un NBS ir visu MDIC tiesību un saistību pārņēmēji. Tiesa nav vērtējusi apelācijas sūdzībā norādīto, ka Aizsardzības ministrija un NBS nepārņēma funkcijas, kuru izpildes nodrošināšanā bija iesaistīts prasītājs.

Vienlaikus tiesa nav vērtējusi Obligātā militārā dienesta likuma 5.panta otro daļu, 18.panta otro daļu un 19.pantu un Ministru kabineta 2001.gada 25.septembra noteikumu Nr. 411 „Militārā dienesta iesaukšanas centra nolikums” 4¹.un 5.punktu kopsakarā ar iepriekš minēto Ministra kabineta rīkojumu un prasītāja veiktajiem pienākumiem. Tā rezultātā tiesa nonākusi pie nepareiza secinājuma, ka darba tiesiskās attiecības ar prasītāju būtu turpinājušās pēc 2007.gada 1.janvāra, ja pirms tam viņš nebūtu atbrīvots no darba.

Tā kā obligātais aktīvais militārais dienests pēc 2006.gada 31.decembra vairs nepastāvēja, Ministru kabinets pieņēma lēmumu par MDIC likvidāciju. Ministru kabineta rīkojuma Nr. 951 „Par Militārā dienesta iesaukšanas centra likvidāciju” 2.punkts paredzēja pārņemt tikai daļu no bijušajām MDIC funkcijām, proti, Aizsardzības ministrija pārņēma rezerves karavīru un atvaļināto karavīru sociālo jautājumu risināšanu; NBS pārņēma profesionālā militārā dienesta kandidātu, rezerves karavīru un rezervistu vispārējās piemērotības militārajam dienestam pārbaudi, rezerves karavīru iesaukšanu uz kārtējām vai pārbaudes militārajām mācībām un rezerves karavīru un rezervistu uzskaiti. Darba tiesisko attiecību pastāvēšanas laikā prasītāja amata pienākumi nebija saistīti ar šo funkciju izpildi, jo atbilstoši amata aprakstam MDIC Medicīnas daļas ārsts eksperts veica iesaucamo personu psihiskās sfēras izmeklēšanu un sagatavoja atzinumu par ekspertīzes rezultātiem. Ar 2006.gada 31.decembri vairs netika nodrošinātas tādas MDIC funkcijas kā obligātajam aktīvajam militārajam dienestam pakļauto personu uzskaitē, reģistrācija, iesaukšana, veselības kapacitātes noteikšana u.c. Tādēļ 2006.gada 31.decembrī tika likvidēta MDIC Medicīnas daļa, kurā līdz darba tiesisko attiecību izbeigšanai bija nodarbināts arī prasītājs, un ar MDIC personālu tika izbeigtas civildienesta un darba tiesiskās attiecības;

[8.2] tiesa nepamatoti secinājusi, ka Aizsardzības ministrija ir likvidētā MDIC tiesību un saistību, tostarp arī MDIC nodibināto darba tiesisko attiecību pārņēmēja, jo MDIC pieņemtie administratīvie akti bija apstrīdami Aizsardzības ministrijā kā augstākstāvošā iestādē. Atbilstoši Darba likumam darba tiesisko attiecību izbeigšanos vērtē tiesa, nevis augstākstāvoša iestāde;

[8.3] spriedumā nav norādīts juridisks vērtējums secinājumam, ka prasītājs pamatoti nav piedalījies amatu konkursos uz vakantajām amata vietām NBS, ja viņa izglītība un darba pieredze atbilda amatiem izvirzītajām prasībām, un ka konkrētais tiesvedības process varētu ietekmēt konkursa rezultātu. Šajā sakarā tiesa nav ņēmusi vērā Darba likuma 7.pantā noteikto pienākumu darba devējam ievērot vienlīdzīgu tiesību principu darba tiesisko attiecību nodibināšanas, pastāvēšanas un izbeigšanas laikā;

[8.4] tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 97.pantu, jo nav vērtējusi visus pierādījumus lietā, kas apliecina – ja darba tiesiskās attiecības ar prasītāju turpinātos, viņš tiktu atvaļināts ar 2006.gada 31.decembri. Tādēļ vidējā izpeļņa nosakāma par laika posmu no 2004.gada 23.aprīļa līdz 2006.gada 31.decembrim;

[8.4.1] saskaņā ar MDIC rīkojumu Nr. 74 „Par Militārā dienesta iesaukšanas centra likvidāciju” 2007.gada janvārī MDIC tika nodarbinātas tikai 19 personas, kuru vidū nebija ārsta – eksperta vai amatpersonas, kurai atbilstoši tās amatam izvirzītajām prasībām būtu bijusi nepieciešama medicīniskā izglītība. Turklāt to, ka ministrijā nebija nodarbināti bijušie MDIC darbinieki ar medicīnisko izglītību, apliecina ministrijas Personāla attīstības departamenta Personāla nodaļas 2010.gada 7.aprīļa vēstule Nr. 10.-30., kurā arī norādīts, ka Aizsardzības ministrijā nebija speciālistu amatu ar specializāciju medicīnā, jo Aizsardzības ministrija nav pārņēmusi ar personu veselības stāvokļa pārbaudi saistītās funkcijas;

[8.4.2] tiesa nav vērtējusi arī NBS Nodrošinājuma pavēlniecības Medicīnas nodrošinājuma centra 2010.gada 28.septembra vēstuli Nr. 07.6-419, kas apliecina, ka neviens MDIC Medicīnas daļas ārsts eksperts pēc MDIC likvidācijas netika pārcelts uz NBS Nodrošinājuma pavēlniecības Medicīnas nodrošinājuma centru un Mācību vadības pavēlniecības Rekrutēšanas un atlases centru.

Vienīgais pierādījums, uz kuru tiesa balstījusi apgalvojumu, ka pušu darba tiesiskās attiecības turpinātos pēc 2007.gada 1.janvāra, ir MDIC vadītāja intervija laikrakstam „Latvijas Vēstnesis Plus”, kas publicēta vairāk kā pus gadu pirms MDIC likvidēšanas. Līdz ar to minētā intervija nevar precīzi raksturot faktiski notikušo likvidāciju;

[8.5] nosakot, ka prasītājam ir tiesības saņemt vidējo izpeļņu par visu darba piespiedu kavējuma laiku no 2004.gada 23.aprīļa līdz 2010.gada 29.novembrim, tiesa nav ievērojusi Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumā lietā SKC-534/2003 izteikto secinājumu, ka atlīdzību par darba piespiedu kavējumu ir pamats piedzīt tikai par laiku no

atļaišanas no darba līdz strīda izšķiršanai tiesā, kurā darbinieks nav strādājis pie cita darba devēja. Atbilstoši Vidzemes priekšpilsētas tiesas sēdes protokolam prasītājs pats ir atzinis, ka bezdarbnieka pabalstu pēc darba tiesisko attiecību izbeigšanas ar MDIC nav saņēmis, jo no 1997.gada novembra strādājis nepilnu slodzi par psihiatru SIA „Olaines veselības centrs”, no 2008.gada strādājis nepilnas slodzes darbu Jelgavas psihiatriskajā slimnīcā, bet no 2009.gada 18.janvāra – Valsts darba ārsta ekspertīzes komisijā, iespējams ar to domājot Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisiju;

[8.6] nosakot piedzenamās summas apmēru par advokāta pakalpojumiem, tiesa nav ievērojusi Civilprocesa likuma 97.panta pirmo un trešo daļu un nav ņēmusi vērā, ka 2008.gada 16.oktobra līgums „Par juridisko pakalpojumu sniegšanu” ar prasītāju noslēgts par dažādu juridisko pakalpojumu sniegšanu, kā arī par 5 % samaksu no prasījumu apmierinātās daļas civillietā Nr. C30298804. No tiesai iesniegtajiem rēķiniem (2010.gada 4.jūnija rēķins Nr. 56/2010, 2010.gada 12.marta rēķins Nr. 26/2010) nav redzams, vai apmaksāti juridiskie pakalpojumi saistībā ar civillietu Nr. C30298804. Tiesa nav arī ņēmusi vērā, ka prasītājam ir vismaz vēl viena tiesvedība, kurā, iespējams, sniegti rēķinos minētie advokāta pakalpojumi.

[9] Paskaidrojumos sakarā ar kasācijas sūdzību prasītājs lūdzis atstāt negrozītu apelācijas instances tiesas spriedumu un kasācijas sūdzību noraidīt kā nepamatotu.

[10] Senāta sēdē atbildētājas pārstāve uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību pēc tajā norādītajiem motīviem; prasītāja pārstāve tiesas spriedumu lūdza atstāt negrozītu, bet iesniegto kasācijas sūdzību - noraidīt.

Motīvu daļa

[11] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz personu, kas to pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Senāts uzskata, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams.

[12] Iesniedzot apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu, atbildētāja neapstrīdēja tiesas spriedumu daļā par darba devēja uzteikuma un prasītāja atļaišanas no darba

prettiesiskumu un viņam par laiku līdz 2006.gada 31.decembrim piedzīto kompensāciju par darba piespiedu kavējumu Ls 7412,62 un šie jautājumi vairs nebija izskatīšanas priekšmets apelācijas instances tiesā.

[13] Apelācijas instances tiesā izskatāmais jautājums bija par to, vai darba tiesiskās attiecības uzskatāmas par izbeigtām ar MDIC likvidāciju vai arī tās ir izbeidzamas ar tiesas sprieduma pasludināšanas dienu, attiecīgi lemjot par vidējās izpeļņas piedziņu par darba piespiedu kavējuma laiku.

Minētā jautājuma noskaidrošanai, Senāta ieskatā, būtiski noteikt MDIC darbības izbeigšanas pamatu.

[13.1] Apelācijas instances tiesa, atsaucoties uz MDIC 2006.gada 21.novembra rīkojumu Nr.74 „Par Militārā dienesta iesaukšanas centra likvidāciju” un Ministru kabineta 2006.gada 11.decembra rīkojumu Nr.951 „Par Militārā dienesta iesaukšanas centra likvidāciju”, konstatējusi, ka MDIC likvidēts ar 2007.gada 1.janvāri.

Tālāk tiesa secinājusi, ka MDIC tiesību un saistību pārņēmēji ir NBS un Aizsardzības ministrija, par ko lietā strīda neesot.

Šādu tiesas secinājumu un prasītāja pārstāves apelācijas instances un Senāta tiesas sēdē pausto viedokli Senāts atzīst par pretrunīgu un kļūdainu pēc būtības.

[13.2] Jau savā apelācijas sūdzībā atbildētāja ir norādījusi uz to, ka pēc MDIC likvidācijas Aizsardzības ministrija un NBS pārņēma tikai daļu no funkcijām, ko iepriekš veica MDIC (lietas 1.sēj., 212.lpp.). Tiesa noteiktu funkciju nodošanu citām iestādēm kļūdaini kvalificējusi kā darbības, kas liecina par MDIC tiesību un saistību pārņemšanu.

[14] Prasītājs nav apstrīdējis faktu, ka MDIC ir ticis likvidēts un minētā jautājuma izlemšana atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 15.panta pirmajai daļai ietilpst Ministru kabineta funkcijās.

Valsts pārvaldes iekārtas likumā, tā redakcijā uz 2006.gada 11.decembri, kad tika pieņemts konkrētais Ministru kabineta lēmums, nebija dots likvidācijas jēdziena skaidrojums, kas rada nepieciešamību atklāt tā saturu un būtību.

Likvidēt - nozīmē izbeigt, pārtraukt (kā) darbību, pastāvēšanu, eksistenci; iznīcināt (*Latviešu valodas vārduka, Rīga, „Avots”, 1987., 446.lpp.*). No minētā skaidrojuma izriet, ka

likvidācija nerada likvidētās iestādes saistību un tiesību pārņemšanu, jo pretējā gadījumā tā nebūtu likvidācija. Uz to norāda arī Komerclikuma normas par kapitālsabiedrības darbības izbeigšanu un likvidāciju, tai beidzoties ar likvidējamās kapitālsabiedrības izslēgšanu no komercreģistra (*Komerclikuma 312.-332.pants*).

Lai gan valsts iestādes likvidācijai ir savas īpatnības, jo reti būs situācijas, kad tiks izbeigtas arī tās veicamās funkcijas, tomēr, likvidējot MDIC, kā atzīst Senāts, nebija un nevarēja būt noteikts tā saistību un tiesību pārņēmējs.

[15] Ministru kabineta rīkojuma Nr. 951 „Par Militārā dienesta iesaukšanas centra likvidāciju” 3.punktā ir noteikts, ka NBS un Aizsardzības ministrija ir centra tiesību un saistību pārņēmēji šī rīkojuma 1.punktā (*tiesas paskaidrojums - pēc rīkojuma teksta tas ir 2.punkts*) noteiktajās jomās.

Minētā rīkojuma 2.punkts paredzēja pārņemt daļu no bijušajām MDIC funkcijām: Aizsardzības ministrija pārņēma rezerves karavīru un atvaļināto karavīru sociālo jautājumu risināšanu; NBS pārņēma profesionālā militārā dienesta kandidātu, rezerves karavīru un rezervistu vispārējās piemērotības militārajam dienestam pārbaudi, rezerves karavīru iesaukšanu uz kārtējām vai pārbaudes militārajām mācībām, kā arī rezerves karavīru un rezervistu uzskaiti.

Senāts uzskata, ka Ministru kabineta rīkojuma Nr. 951 „Par Militārā dienesta iesaukšanas centra likvidāciju” 3.punkta formulējums ir neprecīzs attiecībā uz tiesību un saistību pārņemšanu, jo, iestādi likvidējot, bija iespējama tikai tās funkciju/uzdevumu nodošana citai iestādei, ko apliecina arī vēlākie grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likuma 15.pantā, papildinot to ar normu par likvidācijas veidiem/paņēmienu (*Saeimas 2009.gada 12.jūnija likums*). Taču minētā neprecizitāte nevar radīt atšķirīgu vērtējumu attiecībā uz likvidācijas sekām, jo, runājot par „jomām”, ar to ir saprotama tieši funkciju nodošana. Šo vērtējumu nevar ietekmēt arī bijušā MDIC vadītāja intervija laikrakstam „Latvijas Vēstnesis Plus”, kas publicēta vairāk kā pus gadu pirms MDIC likvidēšanas, prognozējot iespējamus risinājumus MDIC likvidācijas gadījumā.

Tiesību doktrīnā uzsvērts, ka nevienai iestādei nav tiesības nedz uz pastāvēšanu, nedz uz noteiktu kompetenci. Iestādes izveido, likvidē, to kompetenci nosaka Ministru kabinets (vai ministrs), vadoties no efektivitātes principa, lai realizētu izpildvaras uzdevumus, kas pastāvīgi mainās. Procedūrai jābūt vienkāršai. (*Egils Levits. Valsts pārvaldes iekārtas likuma koncepcija. Latvijas Vēstnesis, Nr.95, 26.02.2002.*)

Valstij atsakoties no obligātā militārā dienesta institūta, par konsekventu vērtējama rīcība likvidēt MDIC kā iestādi, kuras funkcijās saskaņā ar Ministru kabineta 2001.gada 25.septembra noteikumu Nr.411 „Militārā dienesta iesaukšanas centra nolikums” 4.¹ punktu bija obligātajam militārajam dienestam pakļauto un brīvprātīgo personu uzskaitē, reģistrācija un iesaukšana.

[16] Apelācijas instances tiesas spriedumā ir norāde: „J.D. savu prasījumu izbeigt darba tiesiskās attiecības ar sprieduma spēkā stāšanās dienu pamato ar Darba likuma 117.panta otro daļu, atbilstoši kurai valsts pārvaldes iestāžu vai pašvaldību administratīva reorganizācija, kā arī vienas iestādes administratīvo funkciju nodošana otrai iestādei nav uzskatāma par uzņēmuma pāreju un pati par sevi nevar būt par pamatu darba līguma uzteikumam.”

Lai gan par šo prasītāja pozīciju, kas tika uzturēta arī apelācijas un kasācijas instances tiesas sēdē, nav skaidras tiesas attieksmes, no sprieduma satura izriet, ka apelācijas instances tiesa to ir akceptējusi.

Šāda argumenta atzīšanu un atsaukšanos uz to tiesas spriedumā Senāts uzskata par nepamatotu.

Darba likuma 117.panta otrā daļa ietilpst normā, kas atklāj uzņēmuma pārejas jēdzienu un nosaka, ka šādā kārtībā veikta komercsabiedrību apvienošana, sadalīšana vai pārveidošana pati par sevi nevar būt pamats darba līguma uzteikumam.

Valsts iestāžu reorganizācija, kas pēc būtības ietver sevī arī vienas iestādes administratīvo funkciju nodošanu otrai iestādei, pēc vispārīgā principa pati par sevi nevar būt pamats darba tiesisko attiecību izbeigšanai.

Senāts atzīst, ka Darba likuma 117.panta otrās daļas norma, kas paredz sekas reorganizācijas gadījumā, nav attiecināma uz konkrēto situāciju, kad iestāde - MDIC, kā to atzinusi pati tiesa, ir likvidēta. Reorganizācija pati par sevi nerada tiesības darba devēja uzteikumam, savukārt darba devēja likvidācija atbilstoši Darba likuma 101.panta pirmās daļas 10.punktam ir pamats uzteikt darba līgumu.

[17] Tiesas arguments par to, ka MDIC ar 2007.gada 1.janvāri bija noteiktas 19 štata vienības, kas varētu radīt šaubas par šīs iestādes likvidāciju un darba līguma izbeigšanu ar prasītāju, izdarīts, neņemot vērā, ka šis amatu saraksts noteikts tikai 2007.gada janvārim, kad bija jāveic iestādes likvidācijas process, MDIC dokumentus nododot Latvijas Valsts arhīvam.

[18] Neapstrīdot faktu, ka no likvidētā MDIC atlaistajiem ārstiem bija iespēja piedalīties konkursā uz Militārā medicīnas centra mediķu amata vietām, tiesa, attaisnojot prasītāja nepiedalīšanos konkursā, pretēji Civilprocesa likuma 193.panta piektajai daļai uz pieņēmumu pamata izdarījusi patvarīgu slēdzienu, ka „(..) J.D. bija dibināts iemesls uzskatīt, ka starp pusēm pastāvošais tiesvedības process varētu būtiski ietekmēt konkursa iznākumu.”

Šajā sakarā par svarīgu Senāts atzīst atbildētājas norādi uz Darba likuma 7.pantā ietverto vienlīdzīgu tiesību principu, kura ievērošana darba tiesisko attiecību nodibināšanas, pastāvēšanas un izbeigšanas laikā ir obligāts darba devēja pienākums.

[19] Vadoties no iepriekšminētajiem apsvērumiem, Senāts atzīst, ka tiesa nepareizi piemērojusi materiālo tiesību normas un pārkāpusi procesuālo tiesību normas, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, sakarā ar ko spriedums ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai.

Ņemot vērā, ka apelācijas instances tiesas spriedumā ir noteikta darba tiesisko attiecību pastāvēšana visā strīdus laikā līdz 2010.gada 29.novembrim un par šo laika posmu no 2004.gada 23.aprīļa līdz 2010.gada 29.novembrim tiesa atzinusi J.D. tiesības saņemt vidējo izpeļņu par darba piespiedu kavējumu, spriedums ir atceļams kopumā.

[20] Atbildētāja, iesniedzot apelācijas sūdzību, nav pārsūdzējusi tiesas spriedumu daļā par izmaksājamās vidējās izpeļņas Ls 7412,62 piedziņu par laiku līdz 2006.gada 31.decembrim, tāpēc par nepamatotiem atzīstami tās iebildumi, ka no 1997.gada prasītājs ir strādājis pie cita darba devēja, ko tiesai vajadzējis ņemt vērā, nosakot piedzenamās summas apmēru.

[21] Senāts uzskata par nepieciešamu vērst tiesas uzmanību, ka atbilstoši Darba likuma 127.panta pirmajai daļai pēc darbinieka lūguma tiesa var noteikt, ka spriedums, kas paredz darbinieku atjaunot darbā un piedzīt vidējo izpeļņu par visu darba piespiedu kavējuma laiku, izpildāms nekavējoties. Civilprocesa likuma 205.panta pirmā daļa paredz, ka sprieduma nekavējošu izpildi var noteikt pilnīgi vai tā noteiktā daļā.

Tulkojot abas likuma normas, kas neuzliek tiesai pienākumu noteikt nekavējošu sprieduma izpildi darba strīdos, bet šādas tiesības piešķir, secināms, ka tiesai savs nolēmums par nekavējošu izpildi ir jāmotivē spriedumā.

Šāda motivācija nepieciešama sakarā ar to, ka sprieduma, kas nav stājies likumīgā spēkā, nekavējoša izpilde ir izņēmums no Civilprocesa likuma 203.panta piektajā daļā un 204.panta pirmajā daļā noteiktās vispārējās kārtības, ka spriedumu izpilda pēc tā stāšanās likumīgā spēkā.

Pirmās instances tiesas spriedumā, ar kuru prasītāja labā piedzīti Ls 16 157,70, kā arguments minēts: „Lietas izskatīšanas gaitā nav konstatēti apstākļi, kas varētu tikt uzskatīti par šķērsli sprieduma izpildei nekavējoties daļā par darba samaksas piedziņu”. Ar šādu argumentāciju, Senāta ieskatā, nevarēja noteikt nekavējošu sprieduma izpildi. No likuma normas jēgas izriet, ka tiesai ir jākonstatē īpaši apstākļi, kas attiecas uz prasītāju un kuru dēļ nepieciešama un pieļaujama sprieduma nekavējoša izpilde.

Savukārt apelācijas instances tiesas spriedumā vispār nav motīvu, kāpēc spriedums par papildu vidējās izpeļņas Ls 1 945,08 piedziņu, ir izpildāms nekavējoties.

Atbilstoši Senāta judikatūrai vidējā izpeļņa par darba piespiedu kavējuma laiku ir pielīdzināta darba samaksai, kas atbilstoši Civilprocesa likuma 635.panta sestajai daļai liedz piemērot sprieduma izpildes pagriezieni un atgūt nepamatoti piedzītās summas (*lietas SKC-372/2008, SKC-375/2008*). Tādējādi sakarā ar šo spriedumu izpildi, lai arī, atkārtoti izskatot lietu, būtu pieņemts pretējs spriedums, atbildētājiem var rasties nepamatoti papildu izdevumi.

Tā kā tiesa lūgumu par sprieduma nekavējošu izpildi, kā tas izriet no Darba likuma 127.panta pirmās daļas un Civilprocesa likuma 205.panta pirmās daļas, var vispār noraidīt, vadoties pēc konkrētajiem apstākļiem, darbinieka tiesībām un aizsargājamajām interesēm, tiesai ir tiesības lūgumu apmierināt arī daļā, kā tas tieši noteikts Civilprocesa likuma 205.panta pirmajā daļā, kas nozīmē, ka sprieduma nekavējošu izpildi par vidējās izpeļņas piedziņu sakarā ar darba piespiedu kavējumu var attiecināt uz noteiktas konkrētas naudas summas piedziņu, kas nepieciešama prasītāja neatliekamāko vajadzību apmierināšanai.

[22] Atceļot spriedumu, atbildētājai atbilstoši Civilprocesa likuma 458.panta otrajai daļai atmaksājama iemaksātā drošības nauda.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 472., 474.panta 2.punktu, Senāts

n o s p r i e d a

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2010.gada 29.novembra spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai tai pašai tiesai.

Atmaksāt Latvijas Republikas Aizsardzības ministrijai drošības naudu Ls 50.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs	senators	<i>paraksts</i>	V. Jonikāns
	senatore	<i>paraksts</i>	I. Garda
	senatore	<i>paraksts</i>	M. Zāģere